

Tale af Maria Bering, mindehøjtidelighed i Neuengamme, 3. maj 2021

Det nationalsocialistiske terrorregime er en skammelig og ufattelig del af den tyske historie, uden hvilken identiteten i nutidens Tyskland og det tyske samfunds selvbillede ikke kan forstås. Forbundsregeringen har et ansvar for at holde mindet om ofrene for nationalsocialismen i live og på det stærkeste modsætte sig enhver opblussen af nationalsocialistiske ideer.

For mig personligt er det en stor ære, at jeg som en del af mit arbejde for forbundsregeringskommissæren for kultur og medier har kunnet at møde adskillige overlevende fra de tidligere koncentrationslejre samt mange slægtninge til de forfulgte. Disse møder har altid rørt mig meget. Det er disse møder, der får én til at føle, at det at huske ofrene for nationalsocialisme har en anden vigtig dimension ud over at påtage sig et statsligt eller socialt ansvar for at komme til tåls med de nazistiske forbrydelser. Grundlæggende handler det om mennesker, der har oplevet utænkelig lidelse; det handler om deres værdighed, og det handler om respekt for deres liv og det at bære og bearbejde det oplevede.

Den ukuelige vilje til at leve - at overleve - er fælles for mange beskrivelser af overlevende. Forfatteren Anna Seghers forsøger at beskrive denne holdning i sin roman "Det syvende kors". Jeg citerer:

"Vi følte alle sammen, hvor dybt og frygteligt udefra kommende magter kan gå lige ind i en persons inderste væsen, men vi følte også, at der i det inderste var noget, der var urørligt eller usårligt."

Det er dybt rørende, når overlevende taler om dette indre oprør, denne indre modstand. Og der er også noget trøstende i, at gerningsmændene ikke formåede at ødelægge folk indeni.

Det gør mig ondt, at coronapandemien i år gør det umuligt for os at mødes personligt på mindstedet og sammen at mindes.

Pandemien gør det ikke kun vanskeligt at synliggøre mindet om nationalsocialismens ofre på en ordentlig måde, især for overlevende og pårørende, den giver også mindstedet uventede udfordringer i dets vigtige uddannelsesmæssige arbejde.

Det historisk-politiske uddannelsesarbejde på selve stedet har hidtil været præget af at folk kommer her, oplever atmosfæren og påvirkningen fra dette historiske sted og beskæftiger sig med at håndtere historien.

I denne pandemi er det særligt tydeligt, at mindstederne har en fordel af at udvikle og afprøve digitale uddannelsesformer. Dette var også vigtigt tidligere for eksempel for at nå nye målgrupper. Det er nu helt nødvendigt også at kunne formidle indholdet digitalt.

KZ Mindestedet Neuengamme har været overordentligt aktiv på dette område i mange år. Medarbejderne har allerede med succes haft adskillige initiativer på de sociale medier med meget kreativitet og professionel ekspertise. Den store reaktion, især fra unge, viser, at det er den rette vej.

Ud over den årlige medfinansiering af vedligeholdelsen af KZ Mindestedet Neuengamme er den føderale regeringskommissionær for kultur og medier glad for at støtte dette særlige initiativ. Ud af midlerne til støtteprogrammet "Jugend erinnert" (o.a.: Unge husker) finansierer KZ Mindestedet Neuengamme projektet #WaswillstDutun? (o.a.: Hvad vil du gøre?) Her afholdes interviews med efterkommere af tidligere indsatte i koncentrationslejren Neuengamme, og formålet er at tilskynde unge til at beskæftige sig med deres egen biografi i de såkaldte Instagramhistorier.

På denne måde bevares på den ene side vidnesbyrdet om, at forfølgelsesoplevelsen også påvirker anden, tredje og fjerde generation i de forfulgtes familier helt op til i dag. På den anden side kan unge mennesker bruge velkendte medier til med empati og kreativitet at bidrage til deres egen familiehistorie og deres egen virkelighed i livet. De første resultater af det flerårige projekt er nu synlige på de sociale medier. De viser, at ideen fungerer rigtigt godt.

Tre spændende projekter i Slesvig-Holsten finansieres også via programmet "Jugend erinnert". Mindestederne i de tidligere satellitlejre af koncentrationslejren Neuengamme i Ladelund, Kaltenkirchen og Ahrensböök er i øjeblikket ved at gennemføre projekter, hvor der udvikles fremtidssikrede uddannelsesformer for unge og nye samarbejder mellem mindstederne og andre uddannelsesinstitutioner såsom universiteter og skoler.

Disse eksempler gør det klart, at selv i tider med Corona er det muligt at fortsætte erindringsarbejdet og nå ud til folk. Forbundsregeringen vil fortsat støtte institutionerne, så godt den kan.

Ikke kun de nævnte uddannelsesinstitutioner yder et uundværligt bidrag med deres historisk-politiske uddannelsesarbejde for især at få unge til at beskæftige med nationalsocialismens historie. Mindesteder og dokumentationscentre kommer med vigtige impulser til nutiden og samtidslivet og bidrager til at modvirke diskriminering, antisemitisme og diskriminering mod Roma og Sinti.

Med dette i tankerne ønsker jeg at vi alle snart får noget 'normalitet' igen, så vi kan mødes personligt, og at I kan fortsætte jeres vigtige formidling gennem personlige kontakter.

Tak for jeres opmærksomhed!